

tedy ochota být lidem nablízku, jak jsem o tom hovořil již v předešlé otázce. Co se změnilo, je doba, po kterou kaplan může se svými vojáky tuto dobu sdílet. Během základní služby, především v posledních letech, to byla nesmírně krátká a proto mnohdy téměř také pomoc byla možná jen v situacích opravdu vážných problémů. S profesionály se tato skutečnost výrazně změnila k lepšímu, navíc jsou do péče kaplana mnohem více vtaženy také rodiny vojáků – pokud o to mají zájem.

Časopis Folklór vydává Folklorní sdružení ČR, které sdružuje především dětské, mládežnické a dospělé folklorní soubory, ale organizuje či spoluorganizuje i přes padesát folklorních festivalů v celé České republice. Dokázal byste zhodnotit, jaký význam udržování tradiční lidové kultury v národním měřítku může mít v současném globalizovaném světě?

Opět si nepřipadám být dostatečně fundovaný na takto obecnou otázku. Mohu snad jen ze svého laického pohledu vyjádřit své přesvědčení, že schopnost přijmout do svého života hodnotu tradice – tedy hodnotu věcí a vztahů, které přebíráme od svých rodičů či prarodičů – a dále tyto hodnoty obohacovat i rozvíjet patří k základním předpokladům, abychom ve velkém a stále více propojeném světě našli to naprosto zásadní, co se skrývá pod slůvkem domov.

Děkuji Vám za rozhovor a přeji mnoho úspěchů ve vaší práci pro naše vojáky.

Připravil Viliam Dekan

Chodská svatba naruby aneb u oltáře s Dorotou Žíznivou

Masopusty na Chodsku, to není jen legrace bez hranic, veselí trvající nepřetržitě i několik dnů, rej masek, hudba a kroje. Je to především obrovská folklorní tradice, přenášena z dávných dob z generace na generaci až do dnešních uspěchaných časů prvního desetiletí 21. století.

Jak to bylo po staletí...

Již od svátků Tří králů začíná na Chodsku masopust, který končí Popeleční (Škaredou) středou. V tomto veselém období se odedávna konaly svatby, zabíjačky a bály. Hodně se tancovalo, zpívalo a bylo veselo. Říkalo se: „Masopust, dokola mne, dívče, pust!“

Na Tučný čtvrtek, což je poslední čtvrtek v období masopustu, bývaly zabíjačky, vařily se jitrnice, jelita a škvařilo se sádlo. Jídlo v tento den muselo být hodně tučné, většinou se podávalo „vepřo knedlo zelo“, koblihý a šišky. Odpoledne už nikdo nepracoval a šlo se do hospody k muzice.

Poslední tři masopustní dny – neděle, pondělí a úterý – se nazývaly bláznivý nebo vostatky. Byly sváteční, děti nechodily do školy. Byly to nejveselejší dny v roce. Maškary obveselovaly lidi svými vtipy a všelijakými scénkami, tancovaly venku a koho chytily, ten s nimi musel skákat. V maškarním průvodu nesměl chybět vůdce, tzv. maškerák, táta s mámou, voják a myslivec, tesař s dřevěnou sekyrou a truhlář s hoblíkem (tito v žertu hoblovali a otesávali děvčata, aby byla dobře stavěná), bílý mlynář, černý kominík, bába s nůší, medvědář s medvědem a další. Při muzice se sál ozdobil papírovými řetězy a větvičkami z jehličnatých stromů. Dříve se tancovalo tři dny ve dne i v noci skoro bez přestání a zpívaly se masopustní písně. Během bláznivých dní hospodyně smažily koblihý, boží milosti, šišky a pekly mětanky (placky z mouky se zelím).

O masopustním úterý odpoledne se konala tzv. pěkná hodinka pro starší, kteří se sešli v hospodě, jedli, pili, zpívali a tancovali. O půlnoci přišel na bál ponocný, odtroubil půlnoc, tanec ustal a hospoda se vyklidila.

Masopust na Chodsku končí bláznivým úterým odpoledne pochováním panáka Masopusta. Z hospody vyjde průvod maškar, mezi nimi je hrobař, kněz a ministranti se šetkama s vodou, někteří nesou na nosítkách postavu z hadrů

a ze slámy. Družičky, což jsou převlečení muži, a plačící pozůstalí, jdou za nimi, imitují hlasitý nářek a pláč. Průvod jde k vodě. Soudce pronáší soud nad Masopustem, obhájce ho hájí. Nakonec je Masopust odsouzen a utopen v rybníce nebo v potoce. Muzika hraje smuteční marš. Potom se průvod vrací do hospody a propíjí peníze, které masky vybraly během masopustu. Na Popeleční středu začíná půst. Ráno chodí lidé do kostela pro popelec. Na Popeleční středu někdy večer chodí maska s rozsvícenou lucernou, prohledává obydli a hledá ztracený masopust.

Letošní masopust nově a nezapomenutelně...

Na letošní masopust obyvatelé dolního Chodska a stovky přihlížejících z celého regionu i z nedalekého Bavorska dlouho nezapomenou. Obyvatele vesnic Stráž a Nevolice se domluvili, že masopustní veselí pojmu jako parodii na chodskou svatbu. Klíčem k veselí byly navíc „prahůtky“. Že nevíte, co to slovo znamená? Nic si z toho nedělejte. Určitě nejste sami. Dokonce na samotném Chodsku mladší generace neumí na tuto otázku odpovědět. Přesvědčili se o tom i diváci TV Prima, která o tomhle nevšedním masopustu obsáhle referovala. Na otázku, co jsou to „prahůtky“ odpověděla správně v masopustním průvodu jen jedna asi sedmdesátiletá teta. V podstatě jde o to, že se muži vydávají za ženy a děvčata se zase oblékají za muže. A tak není o legraci a komické situace nouze. Svatební veselí začalo na návsi ve Stráži, kde se průvod masek s ženichem a družbou vydal za doprovodu kapely a tří dudáků ke stavení nevěsty. Tam na ně čekali také její rodiče a další svatebčané.

Vraťme se teď ale ještě na okamžik do historie a připomeňme si, jaký průběh vlastně pravá chodská svatba má mít. Trvala obvykle 3 dny. První den probíhalo svatební veselí, hodování se zpěvem, hudbou a tancem. Druhý den se konalo tzv. čepení nevěsty a třetí den odváželi nevěstu do domu ženicha.

V diplomové práci Mgr. Olgy Panošové z roku 2003, která je uchována v archivu Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, se o této fázi obřadu píše: „...Pak jdou všichni v průvodu s muzikou k nevěstě. V čele jde družba se ženichem. Když se blíží k domu nevěsty, zpívají: „Náš kohůtek zakokrhá“ a „Muziky huž táhnú ke dvoru“. Dveře domu

nevěsty jsou zavřené. Družba zpívá: „Tluču, tluču, vorevřite, cožpak vy nás neslyšíte? Dáte vy nám vaší ceru nebo nedáte?“ Uvnitř mu zpěvem odpovídá družka: „Dáme, dáme, japa rádi, dyť sme vám ji vychováli a k dobrému ji vedli.“ Pak družba třikrát zabouchá na dveře. Družka, aniž by dveře otevřela, se vyptává, kdo to přišel a co chtějí. Družba jí odpovídá, že si s ženichem přišli pro nevěstu. Družka si vymýšlí žertovné výmluvy, např. že nevěsta není doma, či že ještě spí. Družba opět zabouří na dveře, to už mu družka otevře a opět s ním žertuje. Pak družka vyjde před dům a drží v ruce džbán s pivem a chléb se solí. Napije se ze džbánu, pak ho podá ženichovi, prvnímu družbovi, pak druhému a ostatním hostům. Následuje družčino přivítání svatebčanů: „Vítám vás šhecky vespolek, jak domácí, tak přes pole! Hdyby vás tu bulo na sta, na tisíce, každému bych dala po kytice...“ Družka přistoupí k ženichovi a ptá se ho, co si od ní bude přát. Zda šáteček, kytičku nebo pannu nevěstičku. Ženich odpovídá, že všechno a napořád. Nato družka: „To se mi na vás, panženichu, líbí, že vore mně přímáte dobrý i zlý. Já vám příju hodně chčestí, málo peněz, hodně dětí a túze zlú ženu! Tu máte šáteček, v tom šátečku kvítí, hajt se vás ta láska chytí ha drží vás haž do smrti!“ Potom družka ozdobí ženicha myrtou a na klobouk mu připevní rozmarýnovou větvíčku se sedmi až deseti pentlemi. Stejně tak ozdobí ženichova družbu. Také každý host ženichovy strany je ozdoben snítkou myrty a mašličkou. Pro udržení dobré

nálady družba s družičkou vymýšlejí žertovné scénky a rozhovory. Tradicí dochovanou dodnes je převlékání se dvou mužů do ženských šatů. Jeden hraje vdavekchtivou ošklivou dívku a druhý její matku. Obě tyto postavy na ženicha dorážejí a odejdou, až když jim ženich zaplatí. Pak už jde družba do komory pro nevěstu a vede ji k rodičům. Nevěsta vyhlíží svého nastávajícího, aby ho viděla dřív než on ji, což by jí podle pověry mělo zajistit v manželství hlavní slovo. Družba osloví nevěstiny rodiče: „Ctěný rodiče, vedu vám vaší ceru ve stavu svobodným, vona si volí dnes tento stav změnit ha stúpjit do stavu manželckýho.“ Nevěsta si klekne před rodiče, políbí jim ruce a nohy a poprosí je o požehnání. Rodiče vztáhnou ruce nad její hlavu, tiše se pomodlí a udělají na její čelo tři křížky. Pak přikleknou ženich a i on dostane požehnání. Oba budoucí manželé a jejich rodiče přejdou pod prostřední trám v místnosti. Snouben-

ci si opět kleknou a rodiče řeknou: „Jako tuten trám nese trpělivje krov ha strop, tak vy voba trpělivje snášijte dobrý ha zlý, haž vás jednú přijme hrob. Požehnyj vám Bůh Otec, Syn ha Duch svatýj. Amen!“ Snoubenci rodičům poděkují za vychování. Za doprovodu zpěvů a hudby se všichni přemístí do kostela na mši a svatební obřad. Ani řazení svatebčanů není nahodilé. V čele jde vždy družba (vlevo) s nevěstou (vpravo), pak ženich (vpravo) s droužkou, za nimi druhý družba s droužkou, následují zpěvačky a selcká muzika, za kterou jdou rodiče snoubenců.“

Jenže tentokrát bylo všechno jinak...

Již samý fakt, že nevěsta se jmenovala Dorota Žíznivá a ženich Matěj Hladovej, předznamenal další dějství masopustního svatebního obřadu. Po komických výstupech u nevěsty se přes půl kilometru dlouhý průvod maškar a přihlížejících vydal ze Stráže do Nevolic, kde na návsi před kapličkou proběhl samotný akt svatby. Sluníčko svítlo, ale rtuť teploměru se pohybovala hluboko pod nulou. Proto maškary z „restauračního vozu“ rozdávaly během bohoslužby grog, vodku a fernetý. Kněz (starosta obce Nevolice Josef Velek) na závěr obřadu vyzval novomanžele, aby svůj svazek stvrdili požitím svěcené vody. Ti co stáli poblíž ovšem ucítili, jak se z čiré tekutiny line vůně slivovice.

Všichni svatebčané se po bohoslužbě odebrali z nevolické hospody, kde se hodovalo, pilo a zpívalo celou noc. Takový masopust, který by převédl pravou chodskou svatbu do rozverného reje maškar, už Chodsko nezažilo hezkých pár desetiletí.

Svatby na Chodsku byly vždy velkolepou přehlídkou svátečních krojů, chodských písní a rituálů. Snad i proto se chodská svatba konala několikrát i v Praze, a to vždy s velkým úspěchem. Poprvé obohatila slavnost pořádanou na počest korunovace císaře Ferdinanda V. a císařovny Anny 14. a 15. září 1836. Svatba měla takový úspěch, že byli novomanželé obdarováni přímo českým králem darem 200 zl. stříbra.

Podruhé se chodská svatba v Praze konala 27.–29. června 1886 při slavnosti na počest Ústřední matice školské na Smíchově. Od té doby mohli Pražané chodskou svatbu vidět ještě několikrát, jejím pořadatelem byl Spolek Psohlavci v Praze, jehož přímým a právoplatným pokračovatelem je nyní Sdružení rodáků a přátel Chodska a Pošumaví – Psohlavci v Praze.

Václav Kupílik

Psohlavci v Praze

Další lekci z národopisu si mohli vychutnat obyvatelé našeho hlavního města. Přesně týden po „Moravském plese“ se ve smíchovském Národním domě sešli ti, kterým učarovala Šumava. Pořadatelem již „69. pošumavského věnečku“ bylo „Sdružení rodáků a přátel Chodska a Pošumaví“ v Praze. Letos poprvé se spoluorganizátorem stalo Folklorní sdružení ČR. Zahajujeme tak další kapitolu vzájemné spolupráce, zaznělo z úst předsedy FoS ČR Zdeňka Pšenici.

Program večera zahájil průvod krojovaných účastníků a příchod čestné stráže s historickým praporem – čestným symbolem Psohlavců v Praze. Z Chodska přijela dechová hudba „Horalka“, z Klatov se představil „Národopisný soubor Šumava“ a šanci dostala i nejmladší muzikantská generace, dechová hudba „Junior“. Ovšem nejen s kroji z jižních Čech se tady mohl člověk potkat. Na parketě se hned v úvodu představili také členové slovenského folklorního souboru „Šarvanci“. Pro úplnost dodávám, že zvat na věnečky hosty z jiných národopisných oblastí je už tradiční a že soubor „Šarvanci“ působí v Praze, takže to neměl daleko. Ale na parketě i na pódiu bylo krojů ještě víc. Na jevišti v uniformách hrál taneční orchestr „Ústřední hudby AČR“ a na parketu jsem viděl i pána v sukni.

Ke každému pořádnému plesu patří tombola. Nechyběla ani na „Pošumavském věnečku“. Hlavní cenou byl zahraniční zájezd, ale zklamaní nebyli ani ti, kteří vyhráli jednu z dalších 149 cen. Já jsem si myslel na velké chodské koláče. U toho také zůstalo, vyhrál jsem dárkové balení becherovky. Nicméně i ty koláče jsem později ochutnal. Byly výborné.

Jsme připraveni společně s Folklorním sdružením ČR důstojně navázat na obrovskou a jedinečnou tradici Pošumavských věnečků v Praze, řekl před zahájením předseda pořádacího „Sdružení rodáků a přátel Chodska a Pošumaví“ Václav Kupilík. A podle mého názoru se to podařilo.

„Pošumavský věneček“ se vydařil, vystoupily vynikající folklorní soubory, hrály skvělé kapely, v sálech i v před-sálí vládla výborná nálada a bylo i dost místa na tanec. Při přípravách jubilejního „Pošumavského věnečku“ v roce 2006 je z čeho vycházet a na co navazovat.

Slávek Hrzal

69. pošumavský věneček se vydařil

Pestrý a dlouhý průvod krojovaných zahájil v pražském Národním domě na Smíchově letos již „69. pošumavský věneček“. Plesové hosty i účinkující přivítal předseda pořádacího „Sdružení rodáků a přátel Chodska a Pošumaví“ v Praze Václav Kupilík spolu s předsedou Folklorního sdružení České republiky Zdeňkem Pšenicou. FoS letos poprvé v dlouhé historii konání těchto reprezentačních chodských plesů v Praze převzal roli spoluorganizátora. Mezi významnými hosty byli poslanec parlamentu ČR Václav Votava s chotí (oba původem z Chodska), starosta Prahy 1 Vladimír Vihan, starosta

chodské metropole Jan Látko, poradkyně ministra zahraničních věcí Zuzana Jelenová a další osobnosti politického, společenského a kulturního života hlavního města. Předseda „Sdružení rodáků“ také přivítal hosty ze vzdálených zemí – delegaci filipínské ambasády a příznivce ze severní Anglie.

Nevšední podívanou přichystal přítomným příchod praporečnicka s histo-

rickým praporem „Sdružení“ (z roku 1936) za doprovodu čestné stráže s čáky. V hlavním sále se po slavnostním zahájení představil se svým pásmem národopisný soubor písní a tanců „Šumava“ z Klatov. Jejich vystoupení bylo po zásluze odměněno bouřlivým potleskem. Líbilo se i dynamické a choreograficky propracované vystoupení slovenského folklorního souboru „Šarvanci“.

V hlavním sále se pak střídaly dvě kapely různého žánru – taneční orchestr „Ústřední hudby Armády České republiky“ a domažlická dechová hudba „Horalka“. O skvělých kvalitách „Ústřední hudby“ nebylo pochyb, ale „Horalka“ byla zejména pro Pražany velkou neznámou. Svým výkonem, zvoleným repertoárem a obrovskou snahou o co nejlepší prezentaci si získala srdce publika. Dříve, než pohlásila světla na pódiích Národního domu, bylo jasné, že letošní „Pošumavský věneček“ s tanečním programem v obou hlavních sálech (v Arbesově sále hrála dechová hudba „Junior“), se vydaří.

Z bohaté tomboly si výherci odnesli zahraniční zájezd od CK Campanatour, poukaz na vykrmeného čuníka od manželů Šilhanových, překrásně zdobenou chodskou keramiku z tvůrčí dílny manželů Mojžíšových a dalších bezmála 150 cen.

Slavný jubilejní „Sedmdesátý pošumavský věneček“ se uskuteční 18. února 2006 opět v Národním domě v Praze na Smíchově. Spolu se „Sdružením rodáků a přátel Chodska a Pošumaví“ v Praze se na jeho spolumorganizování bude opět podílet Folklorní sdružení ČR.

Václav Kupilík

Chodský bál v Domažlicích

Sál Městského kulturního střediska v Domažlicích ožil v pátek 28. ledna VII. Chodským bálem. V letošním roce se konal, k překvapení řady stálých účastníků, již o dva měsíce dříve než obvykle. Proč a zda byl termín vyhovující, jsem se zeptala ředitele MKS Mgr. Kamila Jindřicha. *„V loňském roce jsem se setkal s výhradami mnoha lidí ke konání bálu v době půstu, ačkoliv by se přece jen měla dodržet i tahle tradice. Vesnické bály ve shodném termínu bohužel oolionily účast folklorních souborů, i když nakonec stejně přijely, ale v menší počtu. Příští rok se pravděpodobně vrátíme k březnu.“*

Mezi hosty bálu jsem také zaslechla větu, že opět chyběl slavnostní nástup, kdy v minulých letech nastupovali krojovaní k slavnostnímu zahájení. *„Podle mého názoru je folklór trochu živelná věc a nepatří k tomu uniformované nástupy, stavění se do podkopy, ale především tanec.“*

Došlo také k výměně dechové hudby. *„Máme zde více dechovek, které měly zájem vystoupit. Takže letos to byla Domažličanka a pro příští rok je domluvená Vrchovanka. Jde o to, aby se muziky spravedlivě prostřídaly.“*

Pořadatel bálu – MKS Domažlice – připravil pestrý program. Patnáct minut před zahájením bálu vyhrávala dechová hudba „Domažličanka“. Přivítání účastníků bálu a pár slov na úvod si letos už posedmé nenechal ujít starosta města Jan Látko. Ani ředitel MKS Kamil Jindřich úvodní řeči zbytečně nezdržoval, protože na sále netrpělivě přešlapovali tanečníci. Svým vystoupením se vůbec poprvé na „Chodském bále“ prezentovala „Konrádýho dudácká muzika“. V programu během večera vystoupil „Národopisný soubor“ z Mrákova, Mužský pěvecký sbor „Haltravan“ z Klenčí pod Čerchovem, „Domažlická dudácká muzika“ a „Národopisný soubor“ z Postřekova.

Dvě stě padesát chodských koláčků, které upekla paní Navrátilová, si vytancovaly ženy a dívky při dámské „koláčkové“ volence. Zdatnějším tanečnicím, jako byla např. paní Maruška, uynesla volenka pěkný štůsek koláčků.

Půlnoc odtroubil ponocný Roman Holub a začal netrpělivě očekávaný „dudácký rej“. Všechny dudácké muziky, všichni krojovaní i bez krojů, všichni, co si chtěli s chutí zatančit a zazpívat, nechyběli o kole. Hodinu po půlnoci přišla na řadu „staročeská špacírka“, a to se přiblížil konec bálu.“

Jindřiška Wimmerová

Tradice téměř padesátiletá

Už jen rok zbývá a budou se slavit kulatiny. V sobotu 19. února 2005 se totiž v Praze v Národním domě na Smíchově konal již 49. moravský ples. Je to jedna z mnoha akcí, na které se podílí členské sdružení České rady dětí a mládeže – Folklorní sdružení ČR. Byl jsem tam a jsem už dnes strašně zvědavý, jaký bude ten příští, výroční. Nedovedu si totiž představit, že by mohl být ještě větší a ještě hezčí.

Tolik kapel a nádherných lidových krojů jako v sobotu 19. března 2005 určitě nemají v Národním domě na Smíchově každý den. Do Prahy přijelo osm autobusů plných krojovaných návštěvníků a účinkujících, v programu vystoupilo devět muzik. Nestřídají se však na pódii jedna za druhou. Při Moravském plese se hrálo, zpívalo a tančilo všude. I na chodbách a ve foyeru. Nedalo se sedět na vyhrazeném místě u stolu, který byl označen na vstupence. Tu pravou atmosféru Moravského plesu člověk mohl vstřebat jedině tím, že procházel celým smíchovským Národním domem, tu se zastavil a poslouchal, jinde si zatancoval nebo zaspíval.

Hned v úvodu plesu nastoupily na parket jednotlivé soubory a každý předvedl něco ze svého repertoáru. Viděli jsme „Slovácké krúžky“ z Prahy, Brna, Bratislavy, Prušánek a Muřčic, Mužský a ženský sbor „Slováckého souboru Kyjov“, Folklorní soubor „Vlčnovjan“ a mužský sbor z Vlčnova, kolektiv „Hanácká beseda“ Kojetín, Valašský soubor „Beskyd“ ze Zubří, ženský sbor „Tetky“ z Kyjova, chasu z Bořetic, mužský sbor „Svodničan“, „Spolek rodáků a přátel Hané“

v Praze, Valašský soubor „Krušpánek“ z Prahy a další národopisné skupiny.

Mezi čestnými hosty dění sledovala a nadšeně tleskala šestadevadesátiletá profesorka Jana Berdychová, zakladatelka „Slováckého krúžku“ v Praze. Hned u vedlejšího stolu do rytmu hudby poskakovala nejmladší krojovaná účastnice – dvouletá Johanka. Dobře se bavil i osmaosmdesátiletý dr. Josef Beněš, který u stolu komentoval jednotlivé kroje. Mnohé z nich totiž navrhoval. Podle něj správný kroj každou dívku a ženu zkrášlí. Zakryje to, co nemá být vidět a zdůrazní ženskost. Na důkaz svých slov si vzal tužku a papír a souseďům u stolu takový kroj namaloval.

Samozřejmě, že ani Moravský ples v Praze se neobejde bez sponzorů a partnerů. Takže poděkování za skvělou atmosféru patří také jim. Nejen Folklornímu sdružení ČR, ale také firmě Znovín, mlékárně Čejetický či minerálce Ondrášovka a dalším. A nashledanou za rok, při padesátinách!

Slávek Hrzal

Na okraj Moravského plesu v Praze

Slovácký krúžek v Praze uspořádal ve spolupráci s Folklorním sdružením ČR v sobotu 19. února v Praze v pořadí už 49. tradiční Moravský ples. Každý ten ples znamená hold Moravě v Praze, kde už 25 let nefunguje národopisné muzeum pro dlouhodobou rekonstrukci budovy. A tak nemají Pražané ani návštěvníci hlavního města možnost obdivovat výtvary české lidové kultury v úplnosti odpovídající Doporučení UNESCO uchovávat tradiční lidové projevy jako součást národního kulturního bohatství a celosvětové kultury. Jako obvykle se uplatnily na této honosné přehlídce vybrané soubory ze Slovácka, Valašska a Hané, čili jen z východní Moravy. Obdivoval jsem rozmanitost projevů

lidové kultury v krojovém bohatství, v rozmanitosti tanců a obdivuhodné hodnotě lidových písní v doprovodu cimbálových muzik, z nichž každá si udržuje svůj styl, neboť každý ten soubor je nositelem identity svého okrsku a tu štafetu nese do budoucnosti v dětských souborech, jež svědčí o neutuchajícím zájmu o lidové tradice. Jen na okraj připomínám fakt, že ten ples pozdravily také delegace slováckých krúžků z Brna a Bratislavy,

jejichž spolupráce trvá přes rozdělení Československa jako živé pouto, spojující oba naše národy a státy.

Národní dům na Smíchově pojme tisíc návštěvníků sedících a umožní čtyřem stovkám krojovaných účinkujících předvést charakteristické projevy lidové kultury své oblasti s hrdosť na tradice i s touhou udržet osobitost projevů krojovaných, hudebních, tanečních i písňových. Prožil jsem ten ples jako hold rodné Moravě, která se tak jednou v roce představí Praze, kde globalizační tendence světové unifikace převládají čím dál víc, jak zjišťují i zahraniční turisté, hledající všude odlišnost, specifickou, původnost jako protiklad globalizace. Celý ten palác zněl hudbou a písněmi všech zmíněných tří moravských regionů, jež zaujaly návštěvníky a podnítily je k aktivitě zpěvní i taneční podle osobního vztahu k tradičním hodnotám.

Opšsem až doma jsem si pak uvědomil zajímavý fakt: je to moravský ples, ale předvádí vlastně jen východní Moravu, zatímco střední, západní a severní oblasti jsou opomíjeny, jako i tam by neexistovaly národopisné soubory, usilující o uchování osobitých hodnot tamních obyvatelů. Přemýšlel jsem, či je to vina a jak k tomu došlo. Mohou za to pořadatelé, co se orientují na nejznámější oblasti východní Moravy, nebo soubory z těch oblastí, jež se na Moravský ples v Praze nedostanou? Odpověď jsem nenašel, ale mám pocit, že by ty zatím v Praze nezastoupené oblasti měly vyvinout větší aktivitu a zájem uplatnit se v Praze tak, aby tam na plese byla celá Morava, nejen ta východní!

Josef Beneš

Masopustní průvod doplnila i staročeská zabijačka

Novou masopustní tradici v loňském roce založili členové folklorního souboru „Lužičan“. Namísto již zažitého masopustního průvodu městem se rozhodli zdejší lidem přiblížit atmosféru při zabijačce, která stejně jako průvod s hudbou a písněmi k masopustu patří.

„Dříve jsme obcházeli město a zastavovali u jednotlivých domů, kde jsme zazpívali a zatancovali. V loňském roce jsme se rozhodli tuto tradici přerušit a místní lidi jsme pozvali na zabijačkové hody,“ vysvětlila vedoucí souboru „Lužičan“ Nadě Semelková. Ale protože zdejší lidem masopustní průvod masek chyběl, rozhodli se členové souboru k němu opět vrátit.

Letos si řezník Miroslav Suchoman musel poradit se sto čtrnáct kilogramů vážícím prasetem a pro všechny, kteří přišli okouknout, jak taková pravá staročeská zabijačka vlastně probíhá, přichystal nejen očekávaný ovar, ale i černou polévku a samozřejmě nechyběl ani guláš.

„Musím říci, že se masopustní oslava skutečně vydařila, neboť jsme se bavili prakticky až do nedělního rána.“ pochvalovala si vedoucí souboru.

Masopust v Krásné Lípě má již šestnáctiletou tradici a patří mezi nejdéle udržované tradice ve městě.

Jiří Semelka st.

Vítání jara s Kovářovánkem

Ve čtvrtek 17. března se děti z folklorního souboru Kovářovánek sešly ke své každotýdenní zkoušce, aby se pilně věnovaly nácviku nového jarního programu, který představí veřejnosti společně se staršími kamarády z „Malého Kovářovanu“ v dubnu v kovářovském kinosálu. Zkušební místností nebyla, jako tradičně, třída v místní Základní škole, ale členové souboru se sešli v klubovně „Kovářovanu“ na staré faře, neboť ke konci zkoušky je čekala obnova starého lidového zvyku loučení se zimou „Vynášení Smrtky“.

Smrtku, pannu oblečenou do bílých hadrů, odnášely děti s veselou za vesnici, po říkance ji hodily ze svahu a rychle od „zimy“ utíkaly, aby při zpáteční cestě do vsi přinesly „Líto“, vrbové proutky ozdobené pestrými stuhami, coby symbol jara.

Starobylý zvyk vynášení smrti popisuje i Čeněk Zíbrt ve své knize „Veselé chvíle v životě lidu českého“, ze které vybíráme: *Obyčej vynášení smrti pokládám za nejstarší jarní obřad v českém zvykosloví lidovém. Tento obyčej se konal pátou nedělí postní, tzv. Smrtnou. V Čechách místy starodávný obyčej posud*

koluje v lidovém podání. Stromek je ozdoben podobně jako na Moravě pouchy čili vejduký. „Smrt“ si upravují jako dětskou pannu nebo ji přistrojují z došky a hadrů. Hodí ji do vody nebo sruhnou ze skály. Mládež věří, když děvčata, tlukouce „smrti“ o dub, dříve ji rozeberou než chlapci, že sedláci dříve zemrou než selky a naopak. Někde také smrt zahrabávají do země a utíkají. Kdo zůstane pozadu při útěku nebo upadne, nedočká se roku. Kde měli v hospodářství včely, zapíchli stromek, aby včely neumíraly a aby měly hodně medu. Píseň starodávnou, doloženou u Partlicia, děti zpívají podnes: Smrt nesem (jsem vynesl) ze vsi, nové léto nesem do vsi... Vítej, léto, líbezné, obilíčko zelené... Milan a Paolů Škochovi

Děvčata malovala, kluci pletli...

Sobotní odpoledne (12. března 2005) jsme se sešli v naší klubovně. Původně to měli být kluci a holky z „Jirkováku“, ale pak přišli i jejich rodiče, kamarádi, jeden malý bráška a seniorky z jirkovského domova důchodců. Sešli jsme se proto, abychom lidičky v našem folklorně chudém kraji naučili namalovat velikonoční vajíčka a uplést pomlázku.

Ženská polovina byla nejdřív seznámena s klasickými technikami zdobení velikonočních vajíček. K nahlédnutí byla i ošatka krásných malovaných a vyškrabovaných vajíček ze Slovácka (jedno dokonce ze 70. let minulého století). To byla inspirace! A pak se začalo. Bez ohledu na věk se pracovalo s kopejši, brky, vyškrabovacími nožíky, svíčkami bílými i barevnými a hlavně s vajíčky. Maminy by nevěřily, jak si třeba její pětiletá slečna dokáže poradit s tak neobvyklým nářadím a hlavně – s jakým výsledkem!

Pánové a jedna ze seniorek, která se přiznala, že jí pomlázky šly vždycky lépe, než vajíčka, byli postaveni před úkol uplést pomlázku. To není nic lehkého pro toho, komu byla práce s proutím premiérovým zážitkem! Znamená to vybrat správné proutí, seřezat, srovnat, splést, zavázat...

Školitel Honza Uhlík (jinak primáš muziky) se osvědčil, takže pomlázky se skutečně dařily a jejich tvůrci je hned použili ve „zkušebním provozu“. Je-nom jeden tatínek svůj výkon zdrceně zhodnotil: „Příště si ji snad koupím!“

Velikonoční pondělí, jsme na tebe připraveni!
Hana Zvalová

Armáda České republiky
**Ředitel Vojenského uměleckého souboru
ONDRÁŠ**

vyhlašuje
**konkurzní řízení
do profesionální části souboru**
pro obsazení míst
do zaměstnaneckého poměru
v těchto profesích:

sólista
taneční a hudební složka

Předpokládaný nástup do zaměstnání
1. 10. 2005

**Konkurzní řízení se koná 23. května 2005
v sídle VUS Ondráš**

Štefánikova 53a, Brno-Královo Pole

9.00–10.00 hodin – zápis uchazečů
konkurzní řízení se koná v průběhu celého dne

Příhlášku s uvedenými údaji
*jméno a příjmení, datum narození, trvalé
bydliště, telefon, dosažené vzdělání, krátký
životopis, délku a druh umělecké praxe*
zašlete nejpozději do 16. 5. 2005 na adresu:

VUS Ondráš, P.O.BOX 541/A,
602 00 Brno

Tel.: +420 973 442 046

E-mail: komarek@vusondras.cz

http://vusondras.cz

Nabídka pro děti

Tábor
pro pohybově nadané děti

pořádá Folklorní soubor „Šafrán“
za finanční podpory MÚ v Jablonci nad Nisou
ve dnech 19.–28. srpna 2005
ve Smrkovicích u Nového Bydžova.

Ubytování ve stanech, 5x denně jídlo,
výlet za Rumcajsem do Jičína,
táborové hry, tanečky a lidové písničky.

*Informace podá pan Václavík
na tel. 607 636 927
nebo 483 305 033 (večer).*

Staré žerotínské zvyky a obyčeje

Recenze hanácké regionální literatury

V roce 2001 oslavili občané Žerotína 870 let od první písemné zmínky o jejich obci. V rámci výročních oslav vyšla zajímavá práce zdejšího rodáka Františka Hejnara (nar. 1936). Vystudoval Vysokou školu zemědělskou v Brně a katedru pedagogiky při VŠZ. Jeho publikace vyšla pouze ve 300 výtiscích a ke koupi je na Obecním úřadě v Žerotíně. Je třeba dodat, že autor je také ilustrátorem, což zvyšuje její kvalitu a potřebu.

František Hejnar zná rodný kraj i jeho tradice stejně dobře jako hanácký dialekt, který v knížce zaznívá při každé příležitosti. Pozorný čtenář může srovnávat jeho varianty v sousedství Žerotína i na Olomoucku. V popředí lidových zvyků a obyčejů je život v rodině a v okolních obcích. Setkáváme se s jadrným lidovým vyprávěním, škádlivkami a pověstmi, říkadly, popěvky i hanáckými písněmi.

Díky autorovi se dovíme zprávy o výrobě zvykoslovných předmětů a maškar, které se zde opakovaně objevovaly v rámci lidového roku. Donedávna byly v Žerotíně udržovány všechny hanácké zvyky a obyčeje. K podstatným změnám došlo až po druhé světové válce, ale i dnes se zde s některými můžete sejit. Například na Silvestra zde chodívaly „omětačky“, černě oděné ženy s bílým šátkem na hlavách. Třikrát zaklepají, než vejdou do stavení. Potom mlčky husí peroutkou ometají plotnu, aby na ni do Nového roku nezůstalo nic nedobrého. Taková bývala a zůstává naše Haná.

Helena Lisická

Lidové zvyky z Čech a Moravy

Nová publikace Jiřiny Langhammerové shrnuje základní poznatky o lidových výročních obyčejích a zvycích z České republiky. Kniha přináší nejen historické údaje o jednotlivých zvykoslovných tématech v průběhu kalendářního roku, ale uvádí i řadu nových poznatků, jak z hlediska jejich etnologického rozboru, tak z pohledu soudobého udržování zvyků v různých regionech Čech a Moravy. Tematicky je práce rozdělena do deseti kapitol, věnovaných hlavním cyklům v oddílech: masopust, Velikonoce, máje, letnice, sklizeň, poutě, posvícení, dušičky, advent a Vánoce.

Pozdrav z Janáčekových Hukvald

Je sice anachronismem vzpomínat touto dobou na Vánoce, ale píši tento příspěvek stále ještě v době, kdy se zima usilovně drží a dává Plzni každé ráno pořádně zabrat.

Pohled na zasněženou krajinu mě tedy opravňuje k tomu, abych zavzpomínala na to, kdo mně letos připravil nejhezčí dárek. Přiznám se, že jsem ho přijala nejen se zdvořilým povděkem, ale přímo s radostí, neboť ke kraji, odkud byl zaslán, chovám úctu přímo posvátnou. Před dvaceti lety, tedy v době, kdy byl folklor na televizní obrazovce ještě pravidelným hostem, vyslovil malíř Jan Václav Sládek v pořadu „Vonička z domova“ následující přesvědčení: „Věřím, že se v Janáčekově kraji bude zase víc zpívat, že lidé nebudou zapomínat na měkkou krásu řeči, která sama o sobě je zpěvem. A že s písní budou mít lidé zase k sobě blíž“.

Soubory dnes působící v Janáčekově rodném kraji to vůbec nemají lehké. Je zde velká odpovědnost vůči Janáčkovu jménu, které zavazuje. Mnohému profesionálnímu či amatérskému hudebníkovi, znalému janáčekovských partitur, který sem z daleké ciziny rád zavítá, prolétne hlavou otázka: Zbylo zde něco z hudební mluvy, z níž tento originální skladatel čerpal? Je příjemné, můžeme-li odpovědět kladně a navíc, můžeme-li se ještě pochlubit. Tak například v nedaleké Kopřivnici a pochopitelně nejen tam... Ale když jsme v Kopřivnici již začali, tak si představte, že tam již tři roky působí při Základní umělecké škole Zdeňka Buriana cimbálová muzika. Hraje v sedmi muzikantech a dvou zpěvácích a její věkový průměr se pohybuje mezi jedenáctým a dvacítkým rokem. Jestli si je můžete někde poslechnout? Jistě. Na výchovných koncertech, na vernisážích, svůj křest si už

odbyli v rozhlasu i televizi. V listopadu 2004 dokonce hráli panu prezidentovi. Ale počkejte! Vždyť si je vlastně můžete hned poslechnout. Dostala jsem od nich o Vánocích dárek – takové malé CD. Natočili ho přímo v Českém rozhlasu v Ostravě. Samozřejmě, že s těmi nejlepšími odborníky – Janem Rokyťou coby režisérem a Lubošem Výrkem, zvukovým mistrem. A kdo že s nimi každý týden pracuje? No jejich pan učitel Vladan Jílek. Sám hraje na cimbál, ale s dospělými. „Mí hosté ze zámoří jsou sice perfekcionista, leccos již slyšeli, Janáčka milují, sami ho hrají, podrobují ho analýze, ale tenhle kurážný zpěv a způsob hry se jim líbí. „Jen dál a nepřestat. A moc je do té Kópryvnice pozdravujte!

Takže jste to Kristýnko, Gábinko, Martinko, Lucko, Diano, Davide, Petře, Dennisi a Vašku (doufám, že Vás tak doma volají) slyšeli! A co se mne týče, moc Vám za ty lašské a valašské koledy děkuji.

Marta Ulrychová

Publikace je přínosná i pro svou obrazovou část, která zahrnuje jak historické dokumenty, tak velký soubor autorských barevných fotografií, pořízených Jakubem Langhammerem při terénních výzkumech, konaných s autorkou publikace v rozmezí let 1993–2004.

Langhammerová J.: Lidové zvyky. Vyдало Nakladatelství Lidové noviny v roce 2004, 341 stran, 195 barevných fotografií, černobílé fotografie a kresby.

Smrt jede z města...

Letošní zima držela dlouho a pevně svoji vládu nad našimi kraji, a tak ještě 13. března – na Smrtnou neděli – se vysokým sněhem bělaly všechny pláne kolem cest po celé naší zemi. Silný mráz pominul teprve před několika dny, ale noční mrazivé teploty a každodenní přivaly sněhu stále dávaly tušit, že i přes březnové datum jaro ještě tak brzy nebude. Přesto kalendář lidových výročních zvyků ošidit nelze, a tak se na dohled dvou neděl i přes tento zimní nečas přiblížily letošní svátky velikonoční. A právě jim předchází v lidovém výročním zvykosloví slavnost, vážící se k neděli Smrtné.

„Vynášení Smrti patřilo mezi jarními obyčeji k nejzávažnějším“, připomíná v zádveři vyškovského zámku při strojení slaměné figuríny Smrti vedoucí dětského souboru Klebetníček Marie Pachtová. „Je to prastarý zvyk, který byl v minulosti živě provozován nejen na vesnicích, ale také ve městech. Slaměná figura Smrti je symbolem zimy, nemoci, smrti a všeho, co mohlo člověku škodit. Proto musela být symbolicky zničena, přemožena,“ dodává houfu zvědavých dětí. Pozorně však poslouchají také všude kolem stojící dospělí.

Vynášení Smrti a chození s Létečkem se koná tradičně na dva týdny před Velikonocemi. Je to prastará dívčí koleda. Na Hané si děvčata zvolila poručnici, obvykle nejstarší dívku, která se postarala o přípravu slavnosti a společně s dalšími dvěma kamarádkami nesla v čele průvodu Smrt.

Figura Smrti je zhotovena ze dvou překřížených dřevěných holí ovázaných slámou. Z ní je vytvořena také hlava, ovázaná bílým šátkem, je oblečena do ženského kroje, její „hlava“ ovázaná lipským šátkem. K tomu M. Pachtová dětem sděluje: „Musíme Smrt na cestu z města pěkně vypravit. Krásně ji oblečeme, dáme jí korále z vyfouklých vajec, do pasu stuhy, na hlavu šátek. Na své poslední cestě musí být pěkně ustrojená.“ Z jejího

vyprávění se děti také dozvěděly zásadu, že vše, z čeho je figurína vyrobená a co ji zdobí, je z neživého materiálu, nic z toho již nemůže dát vzniknout novému životu – sláma je vymláčená a je bez klasů, korále jsou svázané z prázdných makovic nebo častěji z prázdných vyfouklých vajec, dříve se užívaly také prázdné černobílé ulity šneků.

Když je Smrt vystrojena, poručnice ji zvedne nad hlavu a vyjde s ní na prostranství před vyškovský zámek. Vedle ní jdou děvčata, která drží stuhy ovázané kolem pasu Smrti. Ostatní děvčata, z nichž poslední nese kytici smrkového chvojí připevněného na holi a ozdobenou papírovými růžemi zvanou Májíček, i přítomní dospělí se dle přání hlavní organizátorky spořádaně seřadí do zástupu, a průvod může vyjít.

Smrt jede z města, potokem je cesta.

Však my to smrt' sprovodíme, do potoka ju hodíme.

Neseme smrtku z našeho města,

povězte nám, povězte, kadyma je cesta.

S tímto neustále opakovaným říkáním prochází dívčí průvod ulicemi města. Na cestu dívkám chvílemi vysvitlo mezi šedivými mraky sluníčko, jakoby chtělo ulicemi procházející koledníky zahřát, připomenout blížící se jaro a teplo a dát jim naději na nový život, který vzklíčí z osení, z pupenů stromů, ze semen plodin... Mezitím dívčí průvod pokračuje přes náměstí a odtud k blízké řece Hané.

Na mostě nad tekoucí řekou dívky Smrt odstrojí a ponechají jí jen korále ze slepičích vajíček. Poté ji poručnice vhodí do proudu. Aby dobře plavala, házejí dívky za odplouvající Smrti vyfouklá vajíčka a přitom z mostu zvučně volají:

Smrtka plave po vodě,

nové léto k nám jede,

s červenými oenci,

s žlutými mazanci.

V tu chvíli jakoby však vládkyně Zima z města nechtěla odejít! Náhle, nečekaně a prudce se zvedá mrazivá fujavi-

ce a na dívky říkankou vyprovázející Smrt z města i na po březích stojící diváky se v studených houfech snáší chladná směs velkých sněhových vloček a deště. Všichni se více halí do svých kabátů, dívky do teplých barevných vlnáčků a šátků. V tu chvíli se však i v tom předjarním nečase nad jejich hlavami objeví ozdobený Májek. Symbolem nového života, tepla a jara je nevysoký smrček, bohatě zdobený barevnými papírovými růžemi, fábory a závěsy z vyfouklých vajec, na jehož vrcholu je upevněna malá figurka panenky. Dívky se v dešti opět radí a vesele volají:

*Neseme neseme májíček,
uťal ho, uťal ho Janíček,
pěkně zelené, kvitím zdobené, náš stromeček.*

Stejnou cestou, během níž mrazivá přeháňka utichá, se vrací od řeky na náměstí k radnici, kde slavnost zakončí hrami a dívčím tancem se znaky chorovodu.

Přitom M. Pachtová vzpomíná: „Nejstarší podoba tohoto jarního zvyku měla dopolední společnou obchůzku všech děvčat s májíčkem, během které vybrala vajíčka, cukr, mouku, krupici, trnky nebo mák a z těchto darů poručnice připravila kolem poledne pro ostatní dívky hostinu.“

Mezitím pomyslná „hostina“ se koná také letos. Na závěr jarní koledy dostávají děti – krojované i v civilu – jako dárek jablíčko, čokoládu nebo zdobený perníček. Mnohé si na památku ze slavnosti odnášely s radostí také krátkou větvičku z Májku, zdobenou papírovou růží a zavěšeným vyfouklým vajíčkem. Také já dostávám malý dárek na památku. Nejprve sladký perníček od Zdeny Rotreklové s přáním všeho

dobrého, která pohotově doplnila svůj vínš o pozvání na říjnový koncert k 30. výročí založení souboru Trnka; smutně však dodává: „Zrušili nám vysokou vojenskou školu a nemáme chlapce. Sháníme, kde se dá. Věříme, že se výročí dočkáme!“ Početná dětská drobtina Klebetníčku, hemžící se nyní živě a vesele s dárky kolem, nás vrací z nedaleké budoucnosti do současnosti.

V tu chvíli mi další milou upomínku na dnešní setkání věnuje M. Pachtová. Je to slámou krásně zdobené velikonoční vajíčko a dřevěná stylizovaná panenka – suvenýr dětského souboru Klebetníček. „A víte, pane doktore, že teprve v průběhu 20. století se zvyk společné obchůzky proměnil na Hané nejprve v dopolední koledu dvojic anebo trojic dívek s Májkou a odpolední společné vynášení Smrti. Jak vidíte, dnes provádíme slavnost během dvou tří hodin odpoledne. Smrt vyneseme z města a v řece utopíme. Májek a s ním i nové léto přineseme do našich domovů,“ dodává na závěr s radostí z pěkného, i když zimou a přeháňkami provázeného odpoledne. *František Synek*

Smrtná neděla, kdes klíče skovala

Zpráva o výročním zvyku na severní Hané

*Smrtná neděla, kdes klíče skovala,
dala sem je dala, svatymu Jiří,
abe rychlo vstával
a zem odmekával.*

Krásná píseň zněla v neděli dopoledne 13. března parčíkem u Kulturního domu v Postřelmově. Dívky folklorního souboru „Markovička“ a „Markovice“ zdobily slaměnou pannu, které se v tomto kraji říká Mařena. Sluníčko bylo schováno za hustými mraky, které občas spustily spršku mokrého sněhu.

*Ať nám tráva roste,
tráva zelená, fiala modrá
růže červená,
ať nám rostó kvítka
na vřněčke dívkám,
hlavně nám, hlavně nám,
potřelmovským panenám.*

Když bylo zdobení dokončeno, vydal se průvod dívek zvolna na cestu k řece Moravě. Jako každý rok i letos dívky doprovázely nejen děti z Postřelmova, které nejsou členy dětského souboru a o tuto akci projevuují zájem, ale i hoši „Markovičky“ a „Markovice“ a rodiče dětí.

K Moravě od Kulturního domu to není sice daleko, přesto zima se vtírala do rukávů, za krk, štípala do tváří. Průvod ale neohroženě pokračoval na své cestě, jen písničky nějak zamrzaly na rtech. Směřoval k mostu přes řeku Moravu jen kousek za vesnicí. Dívky tam vytvořily dvě velká kola kolem Mařeny, začaly se s ní loučit. Kola byla symbolem slunce, po kterém již každý toužil. Děti ještě našeptaly do panny všechno to, co si přály, aby s sebou odnesla a již se vše připravovalo k hození Mařeny do řeky. V tom ale začalo silně foukat a sněžit. Paní Zima ještě

z posledních sil ukazovala svou moc, stále se ještě nechtěla vzdát své vlády. Dívky přesto došly se zpěvem a s Mařenou až k zábradlí mostu.

*Deme s Mařenó, pěkně strojenó,
donesem jo k Moravě, hodíme tam po hlavě,
smrt, smrt okrotná, keselica nechotná,
keselico sníme, a smrt otopíme!*

V tom Mařena přelétla zábradlí a z velké výšky směřovala po hlavě do proudu řeky. A že byla v letošním roce opravdu velká zima, nechaly ji dívky oblečenou tak, jak ji k řece přinesly. Ještě dlouho všichni stáli a dívali se, jak odplovává. Věřili, že odnáší sebou zimu a s ní všechno zlo, co se během zimy ve vesnici usídlilo.

V tom, jako zázrakem přestalo foukat a sněžit. Hoši z „Markovice“ pak na břehu řeky uřízli pěknou košatou větvičku, ale bohužel ještě bez známek života.

*Jen nerada předává Paní Zima vládu nad krajinou.
Usměvaví Vesna se však hlásí o svá práva
a první jarní paprsky slunce – dosud jen nesměle,
se jak zlaté nitky k zemi vinou.*

Větvička se pomalu měnila v krásný, pentličkama nazdobený májíček. Každý, kdo přivazoval stužku si něco v duchu přál a věřil, že se mu toto přání dozajista splní.

Sluníčko bylo zvědavé co se tam dole děje. Poodhrnulo mraky aby dobře vidělo a s radostí se přímo rozesmálo. Průvod se zvesela za zpěvu lidových písniček vracel do vesnice.

*Otvíréte všecke bráne, jaro ož de za nama,
travička se zazelená, větr fóká lokama.
Ož se zema rozláčala, ož jo nechcem v dědině,
otvíréte všecke bráne, jaro přišlo v hodině.*

Sluníčko stále více a více odhánělo opravdu mraky a než-li se průvod v čele s krásně nazdobeným májíčkem vrátil ke kulturnímu domu, usmívalo se na všechny plnými ústy.

Nebylo žádných pochyb, „Markovička“, „Markovice“ a všichni, kteří se této akce zúčastnili, přinesli do vesnice jaro. Májíček pak hoši umístili před kulturní dům vysoko na vlajkovém stožáru.

Od tohoto okamžiku se v Postřelmově opravdu usadilo jaro! Rozkvetly sněženky, bledule, petrklíče, krokusy, lidé vyběhli do zahrádek a s úsměvem se pustili do jarních prací.

Libuše Drtilová

Perlička či poplašná zpráva ze Slovenska?

Zamyšlení k návštěvě slovenských folkloristů u prezidenta

Ve slovenském týdeníku Žurnál vyšel v březnu zajímavý článek Milana Suji s hlavním titulkem „Gašparovič: Ministerstvo kultúry nefunguje“ a s podtitulkem „Mladí ešte majú o folklór záujem, o dvadsať rokov to už nemusí byť pravda“.

Zajímavý hned ze dvou důvodů. Tím prvním je, že se dala dohromady delegace příznivců i profesionálů folkloru, kterou v prezidentském paláci přijal slovenský prezident Ivan Gašparovič. Iniciátory akce byl předseda „Spolku slovenských fujarašov“ Roman Malatinec a místopředseda folklorního sdružení Javorie Juraj Malatinec. K nim se přidali Lucie Ninčáková z „Bratislavského sdružení Dragúni“ (hudebně taneční show souborů „Dragúni“ a KMAF a lidových hudeb „Borievka“ a „Muzička“, poskládanou z tradičních folklorních tanců i vtipných autorských krací plných rytmických zvratů, jejíž evropská premiéra se uskutečnila v Budapešti a Grazu, uvidíme koncem května také v Praze) a choreograf vojenského folklorního souboru „Jánošík“ ze Zvolena Martin Urban.

Delegace přednesla stížnost na adresu Slovenské televize, Slovenského rozhlasu a Ministerstva kultury SR, které se podle ní obrací k folkloru zády. Veřejnoprávní média prý dávají lidovému umění stále méně prostoru, ministerstvo pak stále méně prostředků, a folklor je prý na poslední příčce žebříčku hodnot i v parlamentu, takže přežívá stále více jen díky nadšencům a sponzorské pomoci.

Prezident Gašparovič, jinak též příznivec folkloru, stížnost přijal a sám nešetřil kritickými slovy na péči státu o kulturní dědictví. Přislíbil svoji podporu za předpokladu, že vznikne nosný projekt, který by spojoval zájem všech folkloristů z celého Slovenska, protože nečinnost by byla tím nejhorším řešením. Naopak společnými silami lze vytvořit tlak, který nebude lhostejný ani politické moci.

Proto druhým důvodem, proč mě zpráva zaujala, byla absence jakékoli zmínky o účasti „Folklorní únie na Slovensku“ v této delegaci. V souvislosti s tím, že prezident naznačil, že na Slovensku chybí jednotící síla, která by sdružila folkloristy a byla hodna jeho podpory.

Uvedme v této souvislosti skutečnost, že Ivan Gašparovič je čestným členem „Spolku slovenských fujarašů“, a také se pravidelně zúčastňoval přehlídky fujaristů v Korytár-

kách. Dokonce si prý na fujaru zahrál i na pódiu, což však zlehčuje slovy, že neví, zda na ni hrál, vždyť do ní jen „foukal“. Nicméně fujaru jako hudební nástroj miluje a když je sám, jen tak pro sebe si na ni rád zahraje.

Jako státník však fujaru propaguje. Dává ji jako symbolický dar představitelům jiných zemí. Bush od něj nedávno v Bratislavě dostal fujaru skládací. Také Jimmy Carter dostal od Gašparoviče fujaru. Tomu se zalíbila tak, že si nechal dodatečně do Ameriky poslat i fujarové nahrávky, aby – když už na ní sám nedokáže zahrát – mohl svým přátelům při party skvostný zvuk tohoto nástroje představit. Fujaru dostal také rakouský prezident. A podržte se – jednu díky Gašparovičově štedrosti vlastní i Václav Klaus. Což jestli slovenská fujara nakonec neotevře cestu na Hrad i českým, moravským a slezským folkloristům?

Viliam Dekan

